

En väl fungerande ordning för val och beslutsfattande i kommuner och regioner

BETÄNKANDE AV UTREDNINGEN OM EN
VÄL FUNGERANDE ORDNING FÖR VAL OCH
BESLUTSFATTANDE I KOMMUNER OCH REGIONER

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2021:16

Sammanfattning

Utredningens uppdrag

Syftet med utredningens uppdrag är att åstadkomma en valordning som är lätt att förstå, lätt att tillämpa och säkerställer representation från politiska minoriteter. Uppdraget syftar även till att tillförsäkra fortsatt goda möjligheter för ett effektivt och rättssäkert beslutsfattande i kommuner och regioner.

Utredningen ska ta ställning till hur en möjlighet till automatiserat beslutsfattande kan införas i kommuner och regioner. Utredningen ska särskilt överväga hur ett automatiserat beslutsfattande bör förenas med principerna för det kommunala beslutsfattandet, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och EU:s dataskyddsförordning.

Utredningen ska vidare analysera ordningen för val i kommun- och regionfullmäktige och särskilt ta ställning till hur det kan säkerställas att ledamöter, valda av fullmäktige, som avgår från ett kommunalt organ får en ersättare som tillhör samma parti. Vidare ska utredningen analysera om regleringen i lagen om proportionellt valsystem är ändamålsenlig.

Utredningen ska också analysera och ta ställning till om det är lämpligt att bestämmelserna om tjänstgöring för ersättare i regionfullmäktige skiljer sig från motsvarande reglering för kommunfullmäktige.

Utredningen ska vidare analysera om kommunallagens jävsbestämmelser bör anpassas till förvaltningslagen.

Slutligen ska utredningen kartlägga samtliga författningar som innehåller överklagbara kommunala normbeslut och lämna förslag på en tidsgräns för överklagande av normbeslut som fattas enligt 1 § lagen (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor.

Automatiserat beslutsfattande i kommuner och regioner

Utredningen konstaterar att det finns ett behov av att underlätta för den kommunala sektorn att möta ökade arbetsuppgifter. Ett sätt är att ta tillvara de möjligheter till effektivisering som finns i digitala arbetssätt och verktyg. Att kunna använda automatiserade beslut för i detta perspektiv med sig en rad fördelar. En effektivare administration innebär frigjord tid för de anställda och möjligheter att förbättra servicen till invånarna genom snabbare beslut. Erfarenheterna av att använda automatiserade beslut i staten får anses vara övervägande goda och det finns ingen anledning att särbehandla kommunal förvaltning i detta avseende.

Utredningen föreslår därför att det i kommunallagen (2017:725) införs bestämmelser som ger en möjlighet för kommuner och regioner att besluta att beslutanderätten i sådana ärenden som en nämnd i dag kan delegera till t.ex. anställda också ska kunna delegeras till en automatiserad beslutsfunktion. En förutsättning för att delegation ska kunna ske är att ett sådant beslutsfattande inte strider mot bestämmelser i annan lagstiftning. Ansvar för det automatiserade beslutsfattandet ska ligga på respektive nämnd. Delegation till en automatiserad beslutsfunktion ska omfattas av samma regler som gäller för nuvarande delegationsmöjligheter. Beslut i ärenden som överprövas genom laglighetsprövning, beslut i ärenden som inte kan överklagas och beslut i ärenden om upphandling bör, mot bakgrund av unionsrätten, inte omfattas av möjligheten till automatiserat beslutsfattande.

Ordningen för val i kommun- och regionfullmäktige

En ny lag om proportionella val i kommuner och regioner

Flertalet av bestämmelserna i lagen om proportionellt valsätt (1992:339) härrör från en lag från 1913 och har mer eller mindre okommenterat förts över till senare lagar. Det finns därför i stort sett inte något stöd för rättstillämpningen i form av förarbeten. Mot den bakgrunden föreslår utredningen en helt ny lag om proportionella val i kommuner och regioner med en egen författningskommentar till stöd för lagens tillämpning. En ny lag ger bäst förutsättningar för att åstadkomma ett ändamålsenligt och lättillämpat regelverk.

Förslaget till ny lag innebär vissa förtydliganden och förändringar. Det ska klargöras att en förutsättning för att ersättare och suppleanter ska kunna väljas proportionellt är att valet av ledamöter varit proportionellt. Ordningen mellan namnen inom en valsedelsgrupp (t.ex. ett parti eller en kartell) ska fastställas på samma sätt som vid val inom riksdagen.

Däremot bör ordningen för hur de proportionella valen genomförs inte förändras. Den nuvarande ordningen för hur valen genomförs skiljer sig från vad som gäller för allmänna val men utredningen finner att den nu gällande ordningen är att föredra framför en omvänd ordning.

Inte heller ordningen för s.k. dubbelvalsavveckling ändras. Det torde vara mycket ovanligt att någon väljs av fler än en valsedelsgrupp men om detta sker kan det hanteras på samma sätt som enligt den nuvarande regleringen av sådana dubbelvalssituationer.

Även regleringen av gruppbezeichnungar bör behållas oförändrad. Detta innebär i och för sig att det fortsatt kommer att vara möjligt att ingå i en valsedelsgrupp med andra partier utan att det finns någon egentlig samverkan. En förändring på detta område bör dock enligt utredningen inte genomföras eftersom de negativa effekterna i form av påverkan på den fria nomineringsrätten och det förhållandet att partierna stärks gentemot de enskilda ledamöterna med stor sannolikhet är större än fördelarna med en förändrad reglering.

En möjlighet till fyllnadsval avseende val till styrelse och nämnder som genomförts proportionellt

Om en ledamot i en nämnd som har valts proportionellt avgår under mandattiden inträder enligt nu gällande ordning en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättarnas tjänstgöring. Det kan få effekten att den avgångne ledamoten ersätts av någon från ett annat parti än det parti som den avgångne ledamoten företrädde. Det kan också leda till att ett parti blir utan representation i nämnden.

För att förhindra en sådan ordning föreslår utredningen att det i 6 kap. 20 § kommunallagen, 19 kap. 7 § föräldrabalken samt 3 kap. 6 och 25 §§ i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner ska införas bestämmelser som gör det möjligt att ersätta en ledamot som valts proportionellt genom fyllnadsval. Vid fyllnadsvalen ska fullmäktige, så långt det är möjligt, säker-

ställa att representationen i en nämnd inte förändras. Detta kommer att medföra att en avgående ledamot i normalfallet ersätts av någon från samma parti. Samtidigt ger regleringen tillräcklig flexibilitet för att hantera undantagssituationer och skapar inget behov av att införa regler om att partitillhörighet måste registreras.

Tjänstgöringen för ersättare i fullmäktige

Regleringen rörande ersättare i fullmäktige skiljer sig åt på flera punkter mellan regionerna och kommunerna. B.la innebär reglerna att antalet ersättare är fler i regionerna än i kommunerna. Vidare utses ersättarna enligt två olika regelverk. Ersättare i regionfullmäktige utses på samma sätt som ersättare i riksdagen. För kommunerna däremot finns det ett särskilt system, reglerat i vallagen (2005:837). Även reglerna för indelning i valkretsar skiljer sig åt mellan regionerna och kommunerna.

Mot bakgrund av att reglerna om ersättare i fullmäktige i flera avseenden skiljer sig åt mellan regionerna och kommunerna finner utredningen inte någon anledning att göra reglerna om ersättares tjänstgöring enhetliga. Det har heller inte framkommit något om att regionerna upplever problem när det gäller att kunna kalla in ersättare till fullmäktige. Någon ändring av regelverket bör därför inte göras.

De kommunala jävsbestämmelserna

Det finns i dag vissa skillnader i regleringen av jävsgrunderna mellan kommunal och statlig sektor. De är inte sakligt motiverade och riskerar att leda till att en jävsituation skulle kunna vara tillåten i kommunal förvaltning men otillåten i den statliga. Utredningen föreslår därför att bestämmelsen om jävsgrunderna i 6 kap. 28 § kommunallagen ska anpassas till lydelsen av motsvarande bestämmelse i förvaltningslagen (2017:900). På så sätt uppnås en enhetlig reglering. Skillnaderna mellan kommunallagen och förvaltningslagen vad gäller regleringen av jäv medför i övrigt inte något behov av anpassning.

Överklagande av kommunala föreskrifter

Utredningen har kunnat identifiera en lag och två förordningar med särskilda bestämmelser om överklagande av kommunala normbeslut där det kan konstateras att bestämmelserna om överklagande är ofullständiga. Detta gäller både regleringen av överklagandetid och den generella regleringen av hanteringen av sådana överklaganden. Mot denna bakgrund finns det skäl att komplettera regleringen för att säkerställa en ändamålsenlig hantering av överklaganden av de aktuella normbesluten.

Utredningen föreslår därför att förvaltningslagens bestämmelser om rätt att överklaga, hur ett beslut överklagas, överklagandetid samt myndigheternas handläggning av inkomna överklaganden ska tillämpas på de aktuella överklagandena av kommunala föreskrifter. Det ska därför i lagen om nämnder för vissa trafikfrågor, terrängkörningsförordningen (1975:1313) samt vägtrafikförordningen (1995:137) för den kommunala organisationen för räddningstjänst under utbildning och höjd beredskap införas bestämmelser om att de aktuella bestämmelserna i förvaltningslagen ska tillämpas. Överklagandetiden ska beräknas från dagen då beslutet senast tillkännagetts.

Konsekvenser av utredningens förslag

Möjligheten till automatiserat beslutsfattande i kommuner och regioner har förutsättningar kommer att kunna medföra effektiviseringar. Bl.a. innebär det en möjlighet att förkorta handläggningstiden så att beslut kan fattas snabbare än i dag. Detta för med sig fördelar för såväl kommuner och regioner som för enskilda intressenter.

Förslaget angående ordningen för val innebär sammantaget ett mer ändamålsenligt och lättillämpat regelverk, framför allt genom den nya lagen och att frågan om proportionellt valda ledamöter som avgår kan hanteras enklare.

Ikraftträdande

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022. Vissa övergångsbestämmelser behövs bl.a. ska äldre bestämmelser tillämpas på val som hållits före ikraftträdandet.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag (2022:xx) om proportionella val i kommuner och regioner

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om förutsättningarna för och förfarandet vid proportionella val i kommuner och regioner. Lagen ska tillämpas i de fall det särskilt föreskrivits att val ska vara proportionella.

Förutsättningar för proportionella val

2 § Ett val ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar den kvot man får om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal.

Särskilt om val av ersättare och suppleanter

3 § Val av ersättare och suppleanter får vara proportionellt endast om valet av ledamöter varit proportionellt.

Valförrättare

4 § Den som är ordförande vid det sammanträde där beslut om proportionellt val fattas är valförrättare. En annan ledamot kan dock utses att vara valförrättare.

Valförrättaren avgör ensam de frågor som uppstår vid genomförandet av valet.

Vidare ska, bland de väljande, utses en eller flera ledamöter att biträda valförrättaren vid genomförandet av valet eller valen.

Valsedlar

Slutna valsedlar

5 § Valet ska ske med slutna valsedlar.

Valsedlarnas utformning

6 § Valsedlarna ska vara enkla, och omärkta samt lika till storlek, material och färg.

Gruppbeteckning

7 § På valsedlarna ska det finnas en gruppbeteckning. Denna anges som en beteckning i ord för en viss grupp av de väljande eller för en viss meningsriktning.

Gruppbeteckningen ska anges närmast ovanför det eller de namn som tas upp på valsedeln.

Namn som anges på valsedeln

8 § Om valsedeln innehåller namn på fler än en person, ska namnen anges i en följd under varandra och förses med nummer som visar ordningen mellan dem.

Varje person ska anges på ett sådant sätt att det klart framgår vem som avses.

Ogiltiga valsedlar

- 9 § En valsedel är ogiltig, om den
1. inte är sluten på det sätt som anges i 5 §,
 2. inte är utformad i enlighet med 6 §, eller
 3. inte upptar en gruppbezeichnung på det sätt som anges i 7 §.

Namn på valsedeln som inte ska beaktas

- 10 § Ett namn på en valsedel ska anses obefintligt om
1. personen inte är valbar,
 2. namnet är överstruket,
 3. det inte klart framgår vem som avses, eller
 4. ordningen mellan namnet och något annat namn på valsedeln inte klart framgår.
- Om valsedeln upptar flera namn än som valet avser, ska det eller de sista övertaliga namnen anses obefintliga.

Slutförande av val en annan dag*Beslut om slutförande av val en annan dag*

- 11 § Om valet inte kan slutföras samma dag eller det av någon annan anledning är nödvändigt, får valförrättaren, när valsedlarna har avlämnats, bestämma att valet ska fortsätta och slutföras en annan dag.
- Beslutet ska förenas med uppgift om tid och plats för slutförandet av valet och genast tillkännages de väljande. Beslutet behöver inte tillkännages särskilt eller föregås av en kallelse.

Vittnen vid slutförande av valet en annan dag

- 12 § Om valet ska slutföras en annan dag ska, bland de väljande, minst två personer utses för att, utöver valförrättarna, som vittnen närvara vid valets slutförande.

Förvaring av valsedlarna vid slutförande en annan dag

13 § De avlämnade valsedlarna ska förvaras i en valurna som förseglas i närvaro av de båda vittnena. Valförrättaren ska därefter se till att den förvaras på en säker plats.

När valet slutförs ska valförrättaren i närvaro av vittnena särskilt kontrollera att förseglingen inte har brutits.

Valsedelsgrupper

14 § När valsedlarna har lämnats ska de giltiga valsedlarna ordnas i valsedelsgrupper. Valsedlar med samma gruppbezeichnung bildar en valsedelsgrupp.

Därefter räknas antalet valsedlar i varje valsedelsgrupp. Antalet utgör valsedelsgruppens röstetal.

Ordningen för fördelning och besättande av platser

15 § Inom varje valsedelsgrupp ska ordningen mellan namnen bestämmas.

Därefter ska platserna fördelas mellan grupperna och besättas.

Ordningen inom varje valsedelsgrupp*Hur ordningen bestäms*

16 § Ordningen mellan namnen inom varje valsedelsgrupp ska, om det behövs, bestämmas genom att ett jämförelsetal beräknas för dem genom särskilda sammanräkningar enligt 18 §.

En lista för varje valsedelsgrupp

17 § Efter varje sammanräkning ska det namn som enligt 18 § har fått det högsta jämförelsetalet föras upp på en lista för valsedelsgruppen, det ena under det andra. Namnen gäller i den ordningsföljd som de har blivit uppförda på listan.

Sammanräkningen avslutas när listan innehåller lika många namn som antalet platser som valet avser eller alla namn förts upp på listan.

Jämförelsetal vid sammanräkningar inom en valsedelsgrupp

18 § Jämförelsetalet för namn som ska föras upp på valsedelsgruppens lista beräknas enligt följande.

Vid den första sammanräkningen gäller en valsedel för det namn som står först på sedeln. Valsedlar med samma första namn bildar en gruppering. Antalet valsedlar i varje gruppering utgör grupperingens röstetal. Vid varje följande sammanräkning gäller en valsedel för det namn som står först på sedeln, bortsett från namn som redan förts upp på listan. Valsedlarna i de grupperingar som vid närmast föregående sammanräkning gällde för det namn som fördes upp på listan, ska ordnas i grupperingar utifrån det namn som står först på sedeln, bortsett från namn som redan förts upp på listan. Om det härigenom bildas nya grupperingar ska röstetalen för dessa beräknas. De grupperingar som gällde för ett namn som inte fördes upp på listan ska behållas oförändrade. Röstetal och jämförelsetal beräknas för de namn som ska delta i sammanräkningen.

Röstetalet för ett namn är lika med röstetalet för den gruppering eller det sammanlagda röstetalet för de grupperingar vilkas valsedlar gäller för namnet.

Jämförelsetalet beräknas genom att namnets röstetal delas med platstalet för den gruppering eller summan av platstalen för de grupperingar som gäller för namnet, ökat med 1.

En gruppering som ännu inte har fått ett namn uppfört på listan har platstal 0. Övriga grupperingars platstal beräknas genom att grupperingens röstetal delas med det jämförelsetal som gällde när valsedlarna i grupperingen senast fick ett namn uppfört på listan.

Brutna tal som uppkommer vid delning beräknas med 2 decimaler. Den sista decimalsiffran får inte höjas.

Fördelning och besättande av en enskild plats

19 § Avser valet bara en plats, ska platsen tilldelas och besättas av den som står främst på listan för den valsedelsgrupp som har högst röstetal.

Fördelning och besättande av flera platser

Fördelning av platser

20 § Avser valet flera platser, ska platserna fördelas mellan valsedelsgrupperna en i taget.

Den grupp som för varje sammanräkning får det högsta jämförelsetalet enligt 21 § tilldelas platsen.

Jämförelsetal vid tilldelning av platser mellan valsedelsgrupper

21 § Jämförelsetalet för en valsedelsgrupp är lika med gruppens röstetal så länge gruppen inte har tilldelats någon plats.

Om en valsedelsgrupp har tilldelats en plats, beräknas jämförelsetalet genom att gruppens röstetal delas med det antal platser som gruppen har tilldelats, ökat med 1.

Om en person har fått platser från två valsedelsgrupper, ska vardera platsen dock bara anses som en halv plats vid beräkningen av antalet platser som har tilldelats. Om någon har fått platser från tre grupper, ska varje sådan plats räknas som en tredjedels plats, och så vidare efter samma grund.

Besättande av platser

22 § När en valsedelsgrupp tilldelats en plats ska den genast besättas med den som enligt gruppens lista står närmast i tur att få platsen.

Detta gäller också om den som är berättigad till platsen redan har fått en plats från en eller flera andra grupper.

Valsedelsgrupp som tilldelats platser för samtliga namn

23 § Om en valsedelsgrupp har tilldelats så många platser som motsvarar antalet namn på gruppens lista, ska gruppen inte längre delta i den fortsatta fördelningen.

Lika röstetal eller jämförelsetal

24 § Vid lika röstetal eller jämförelsetal ska avgörandet ske genom lottning.

Inträdesordningen för ersättare

25 § När ersättare har utsetts genom proportionella val ska de tjänstgöra enligt följande:

1. En ersättare som har utsetts från en valsedelsgrupp med samma gruppbezeichnung som den grupp från vilken den frånvarande ledamoten är vald, har företräde framför andra ersättare. Om ingen sådan ersättare kan inträda ska ersättare från valsedelsgruppen med högst röstetal ha företräde. Därefter ska ersättare från valsedelsgruppen med näst högst röstetal ha företräde och så vidare efter samma grund.

2. Inom samma valsedelsgrupp ska ersättarna tjänstgöra i den ordning de förts upp på gruppens lista enligt 17 §.

En ledamot eller en ersättare som har tilldelats en plats från två eller flera grupper, ska anses vald för den grupp från vilken ledamoten eller ersättaren först blev tilldelad platsen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1992:339) om proportionellt valsystem.
 3. Den upphävda lagen gäller fortfarande för överklagande av beslut som har tillkännagetts före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 7 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

7 §

Val av nämndemän i tingsrätt förrättas av kommunfullmäktige.

Val av nämndemän i hovrätt förrättas av regionfullmäktige. I Gotlands län förrättas valet av kommunfullmäktige i Gotlands kommun.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal man får om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser ökat med 1. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i lagen (1992:339) om *proportionellt valsätt*.

Vid val av nämndemän ska det eftersträvas att nämndemannakåren får en allsidig sammansättning med hänsyn till ålder, kön, etnisk bakgrund och yrke. Om det finns flera alternativa sätt att uppnå en allsidig sammansättning, bör de personer väljas som inte tidigare tjänstgjort som nämndemän eller som tjänstgjort kortast tid.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal man får om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser ökat med 1. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

1.3 Förslag till lag om ändring i föräldrabalken

Härigenom föreskrivs att 19 kap. 7 § föräldrabalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 kap.

7 §

Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare väljas för fyra år, räknade från och med den 1 januari året efter det, då val i hela riket av kommunfullmäktige ägt rum.

Avgår sådan ledamot i överförmyndarnämnd som har utsetts vid proportionellt val under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, inkallas till ledamot den ersättare som enligt den mellan ersättarna bestämda ordningen bör inträda. Den ersättare som sålunda har inkallats tjänstgör under den tid som återstår för den avgångne.

Avgår överförmyndare, ersättare för överförmyndare eller ledamot som ej har utsetts vid proportionellt val, anställs fyllnadsval för den återstående delen av tjänstgöringstiden.

Avgår överförmyndare, ersättare för överförmyndare eller ledamot i överförmyndarnämnden, ska fyllnadsval hållas för den återstående delen av tjänstgöringstiden.

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, ska fullmäktige, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen i nämnden inte förändras.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

2. Bestämmelserna i 19 kap. 7 § ska tillämpas i sin äldre lydelse för ledamöter som valts före ikraftträdandet.

1.4 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 37 kap. 2 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer förordnar ordförande och vice ordförande i övervakningsnämnderna. Vice ordföranden tjänstgör vid förfall för ordföranden i dennes ställe. Vid förfall för både ordföranden och vice ordföranden förordnas tillfällig ersättare av Kriminalvården. Ordföranden, vice ordföranden och tillfällig ersättare ska vara lagfarna och ha erfarenhet av tjänstgöring som domare.

Övriga ledamöter utses genom val. För dessa väljs lika många ersättare. Val förrättas av kommunfullmäktige, om övervakningsnämndens verksamhetsområde omfattar endast en kommun, och annars av regionfullmäktige. Om det inom nämndens verksamhetsområde även finns en kommun som inte ingår i en region, förrättas valet av regionfullmäktige och kommunfullmäktige med den fördelning dem emellan som länsstyrelsen bestämmer efter befolkningstalen. Ingår flera län eller delar av län i övervakningsnämnds verksamhetsområde, fastställer regeringen efter samma grunder antalet ledamöter och ersättare för varje län eller del av län.

Regionfullmäktiges och kommunfullmäktiges val av ledamöter eller ersättare ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter i regionfullmäktige eller kommunfullmäktige som motsvarar den kvot, vilken erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal. Bestäm-

Regionfullmäktiges och kommunfullmäktiges val av ledamöter eller ersättare ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter i regionfullmäktige eller kommunfullmäktige som motsvarar den kvot, vilken erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal. Bestäm-

melser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i lagen (1992:339) om *proportionellt val-sätt*. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet även bestämmas i vilken ordning de ska kallas till tjänstgöring.

melser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner*. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet även bestämmas i vilken ordning de ska kallas till tjänstgöring.

Ledamot och annan än tillfällig ersättare utses för fyra år. Om en ledamot som har utsetts vid proportionellt val avgår före tidens utgång, inträder en ersättare enligt den ordning mellan ersättarna som har bestämts vid valet. Avgår en ledamot eller ersättare som inte har utsetts vid proportionellt val, utses en ny ledamot eller ersättare för återstoden av tiden. Tillfällig ersättare förordnas för högst sex månader.

När ledamot eller ersättare ska utses ska övervakningsnämnden göra anmälan om det till den som ska utse honom eller henne.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 19 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §

Nämndemän utses genom val. Val förrättas av regionfullmäktige. I Gotlands län förrättas val av kommunfullmäktige i Gotlands kommun.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal man får om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns bestämmelser i lagen (1992:339) om *proportionellt val-sätt*.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal man får om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns bestämmelser i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner*.

Regeringen får för ett visst län besluta att nämndemän i kammarrätt ska väljas bland dem som för samma tjänstgöringstid har utsetts till nämndemän i hovrätt. En nämndeman i hovrätt får även i annat fall, om han eller hon är behörig, tjänstgöra som nämndeman i den kammarrätt inom vars domkrets han eller hon är folkbokförd.

Vid val av nämndemän ska eftersträvas att nämndemannakåren får en allsidig sammansättning med hänsyn till ålder, kön, etnisk bakgrund och yrke. Om det finns flera alternativa sätt att uppnå en allsidig sammansättning, bör de personer väljas som inte tidigare tjänstgjort som nämndemän eller som tjänstgjort kortast tid.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1978:234) om nämnder för vissa trafikfrågor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

En nämnds beslut enligt 1 § får överklagas till länsstyrelsen.

En nämnds beslut enligt 1 § får överklagas till länsstyrelsen. *Vid överklagande av beslut enligt 1 § första stycket ska 42–48 §§ förvaltningslagen (2017:900) tillämpas. Överklagandetiden enligt 44 § förvaltningslagen ska räknas från den dag då beslutet tillkännagetts. Har beslutet tillkännagetts vid mer än ett tillfälle, räknas tiden från dagen för det senast föreskrivna tillkännagivandet.*

Länsstyrelsens beslut får överklagas till Transportstyrelsen. Styrelsens beslut får inte överklagas.

De statliga väghållningsmyndigheterna och Polismyndigheten får överklaga en nämnds eller länsstyrelsens beslut enligt 1 §.

Regeringen får föreskriva om inskränkningar i rätten att överklaga beslut enligt 1 §.

En nämnds beslut enligt 4 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för överklagande av beslut som har tillkännagetts före ikraftträdandet.

1.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5, 6, 23, 25 och 35 §§ lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och regioner ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

5 §

De indelningsdelegerade och deras ersättare väljs bland dem som är ledamöter eller ersättare i fullmäktige i ändringsberörda kommuner och regioner.

Under de förutsättningar som anges i 2 § lagen (1992:339) om *proportionellt valsätt* ska valet vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet bestämmas i vilken ordning ersättarna ska tjänstgöra.

Under de förutsättningar som anges i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner* ska valet vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt, ska det vid valet bestämmas i vilken ordning ersättarna ska tjänstgöra.

6 §

Om en indelningsdelegerad avgår, ska fyllnadsval hållas.

Om den indelningsdelegerade har utsetts vid ett proportionellt val, *inträder i stället en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättarnas tjänstgöring.*

Om den indelningsdelegerade har utsetts vid ett proportionellt val, *ska fullmäktige, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen bland de indelningsdelegerade inte förändras.*

23 §

Under de förutsättningar som anges i 2 § lagen (1992:339) om *proportionellt valsätt* ska valet till utskott vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportio-

Under de förutsättningar som anges i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner* ska valet till utskott vara proportionellt. Om ersättarna inte

nell, ska indelningsdelegerade bestämma i vilken ordning som de ska tjänstgöra.

väljs proportionellt, ska indelningsdelegerade bestämma i vilken ordning som de ska tjänstgöra.

25 §

Om en ledamot avgår, ska fyllnadsval hållas.

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, *inträder i stället en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättarnas tjänstgöring.*

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, *ska indelningsdelegerade, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen i utskottet inte förändras.*

35 §

Under de förutsättningar som anges i 2 § lagen (1992:339) om *proportionellt valsätt* ska valet av revisorer vara proportionellt.

Under de förutsättningar som anges i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner* ska valet av revisorer vara proportionellt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 6 och 25 §§ ska tillämpas i sin äldre lydelse för indelningsdelegerade och ledamöter som valts före ikraftträdandet.

1.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1981:324) om medborgarvittnen

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1981:324) om medborgarvittnen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Medborgarvittnen väljs av kommunfullmäktige till det antal och för den tid som fullmäktige bestämmer.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot som erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i lagen (1992:339) om *proportionellt val-sätt*.

Valet ska vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot som erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, ska den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid sådant proportionellt val finns i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner*.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

1.9 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § sparbankslagen (1987:619) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 §

Av antalet huvudmän ska hälften, i enlighet med närmare föreskrifter i reglementet, väljas av kommunfullmäktige eller regionfullmäktige inom sparbankens verksamhetsområde. Återstoden utses av huvudmännen själva bland insättarna i sparbanken. Kravet på att dessa huvudmän ska vara insättare gäller dock inte vid huvudmannaval i samband med sparbankens bildande. En huvudman som står i tur att avgå får inte delta i valet för besättande av hans eller hennes egen plats.

Ska flera korporationer förrätta val av huvudmän ska, om inte särskilda skäl föranleder något annat, fördelningen av antalet mandat mellan dem ske efter det invånarantal som de företräder.

Bestämmelserna i 2 § lagen (1992:339) om *proportionellt val* ska tillämpas också på kommunfullmäktiges och regionfullmäktiges val av huvudmän.

Bestämmelserna i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner* ska tillämpas också på kommunfullmäktiges och regionfullmäktiges val av huvudmän.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

1.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen utses av kommun- och regionfullmäktige, Försäkringskassan och av Arbetsförmedlingen. När ledamöter eller ersättare ska utses för kommun och region ska det, under de förutsättningar som anges i 2 § lagen (1992:339) om *proportionellt val*, ske genom proportionellt val.

Ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen utses av kommun- och regionfullmäktige, Försäkringskassan och av Arbetsförmedlingen. När ledamöter eller ersättare ska utses för kommun och region ska det, under de förutsättningar som anges i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner*, ske genom proportionellt val.

Till ledamot eller ersättare i styrelsen får en medlem utse endast den som är

1. ledamot eller ersättare i kommun- eller regionfullmäktige,
2. anställd vid Försäkringskassan, eller
3. anställd vid Arbetsförmedlingen.

När det utses ersättare i styrelsen ska det bestämmas i vilken ordning de ska kallas till tjänstgöring.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.

1.11 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 58 §, 6 kap. 20, 28, 31, 37, 38 och 42 §§ samt 9 kap. 8 § kommunallagen (2017:725) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

58 §

Om det begärs av det antal väljande som anges i 2 § lagen (1992:339) om proportionellt val-sätt ska följande val vara proportionella:

1. val av ledamöter och ersättare i nämnder och beredningar,
2. val av revisorer som avses i 12 kap. 4 och 5 §§,
3. val av ledamöter och suppleanter i styrelsen för aktiebolag,
4. val av ledamöter och suppleanter i styrelsen för ekonomiska föreningar eller stiftelser, och
5. val av revisorer, revisorssuppleanter och lekmannarevisorer som ska granska styrelsens förvaltning i aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser.

Första stycket 1 ska inte gälla vid val till en nämnd som avses i 6 kap. 2 § 2, om två tredjedelar av de närvarande ledamöterna i fullmäktige vid inrättandet av nämnden har röstat för att ledamöter i nämnden ska väljas på någon annan grund än partipolitisk.

6 kap.

20 §

Om en ledamot avgår under mandattiden, ska fyllnadsval hållas.

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, *inträder i stället en ersättare i enlighet med den ordning som har bestämts för ersättarnas tjänstgöring.*

Om ledamoten har utsetts vid ett proportionellt val, *ska fullmäktige, så långt som det är möjligt, säkerställa att representationen i nämnden inte förändras.*

Om fullmäktige har återkallat uppdragen för de förtroendevalda enligt 4 kap. 10 §, ska val av nya ledamöter och ersättare hållas.

28 §

En förtroendevald är jävig, om

1. *saken angår honom eller henne själv eller hans eller hennes make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för den förtroendevalde själv eller någon närstående,*

2. han eller hon eller någon närstående är ställföreträdare för den som saken angår eller för någon som kan vänta synnerlig nytta eller skada av ärendets utgång,

3. ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till,

4. *han eller hon har fört talan som ombud eller mot ersättning biträtt någon i saken, eller*

5. *det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i ärendet.*

1. *han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,*

2. han eller hon eller någon närstående är *eller har varit* ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,

4. *det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas.*

31 §

Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen eller regionen äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller regionen utser minst hälften av styrelseledamöterna, ska den som handlägger ärendet inte anses jävig enligt 28 § 2 eller 5 enbart på grund av att han eller hon är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen

Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen eller regionen äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller regionen utser minst hälften av styrelseledamöterna, ska den som handlägger ärendet inte anses jävig enligt 28 § 2 eller 4 enbart på grund av att han eller hon är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen

eller på något annat sätt är knuten dit. Detta gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

Den som handlägger ett ärende hos en nämnd ska inte heller anses jävig enligt 28 § 5 enbart på grund av att han eller hon tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos en annan nämnd.

eller på något annat sätt är knuten dit. Detta gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

Den som handlägger ett ärende hos en nämnd ska inte heller anses jävig enligt 28 § 4 enbart på grund av att han eller hon tidigare har deltagit i handläggningen av ärendet hos en annan nämnd.

37 §

En nämnd får uppdra åt presidiet, ett utskott, en ledamot *eller* ersättare att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. En nämnd får även uppdra åt en anställd att besluta enligt 7 kap. 5–8 §§.

En nämnd får uppdra åt presidiet, ett utskott, en ledamot, *en* ersättare *eller en automatiserad beslutsfunktion* att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. En nämnd får även uppdra åt en anställd att besluta enligt 7 kap. 5–8 §§.

38 §

Beslutanderätten får inte delegeras när det gäller

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller
5. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Delegation till en automatiserad beslutsfunktion får inte heller ske när det gäller

1. ärenden som överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap.,

2. ärenden som enligt lag eller annan författning inte får överklagas, eller
3. ärenden om upphandling.

42 §

En nämnd ska välja utskott bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Bestämmelserna i 2 § lagen (1992:339) om *proportionellt valsätt* ska då tillämpas.

En nämnd ska välja utskott bland ledamöterna och ersättarna i nämnden. Bestämmelserna i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner* ska då tillämpas.

9 kap.

8 §

Om det begärs av det antal väljande som anges i 2 § lagen (1992:339) om *proportionellt valsätt* ska val av ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen samt revisorer vara proportionella.

Om det begärs av det antal väljande som anges i lagen (2022:xx) om *proportionella val i kommuner och regioner* ska val av ledamöter och ersättare i den beslutande församlingen samt revisorer vara proportionella.

Om inte något annat följer av förbundsordningen ska det som sägs i första stycket tillämpas när den beslutande församlingen väljer ledamöter och ersättare i förbundsstyrelsen, andra nämnder och de beslutande organens beredningar samt revisorer.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2022.
 2. Bestämmelserna i 6 kap. 20 § ska tillämpas i sin äldre lydelse för ledamöter som valts före ikraftträdandet.
 3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats eller tillkännagetts före ikraftträdandet.

1.12 Förslag till förordning om ändring i terrängkörningsförordningen (1975:1313)

Härigenom föreskrivs att 24 § terrängkörningsförordningen (1975:1313) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

Beslut enligt 15 och 16 §§ får överklagas till regeringen.

Vid sådant överklagande ska 42–48 §§ förvaltningslagen (2017:900) tillämpas. Överklagandetiden enligt 44 § förvaltningslagen ska räknas från den dag då beslutet tillkännagetts. Har beslutet tillkännagetts vid mer än ett tillfälle, räknas tiden från dagen för det senast föreskrivna tillkännagivandet.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2022.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för överklagande av beslut som har tillkännagetts före ikraftträdandet.